

POSITION PAPER WATERSCHAPPEN KADERRICHTLIJN WATER

Het belang van schoon en gezond grond -en oppervlakte water is van onschatbare maatschappelijke en economische waarde. In het werk van de waterschappen speelt het beschermen en verbeteren van de Nederlandse wateren daarom ook een centrale rol. Sinds de Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht is, is de waterkwaliteit in heel Europa verbeterd, en kreeg het al bestaande Nederlandse instrumentarium ook de noodzakelijke grensoverschrijdende inbedding en verbreding. De verbetering gaat echter langzaam en de klimaatverandering zet de waterkwaliteit onder druk. Blijvende aandacht is dus nodig. De KRW is voor waterschappen een belangrijk en effectief instrument voor waterbeheer, maar verdient een betere aansluiting op andere wetgeving die de waterkwaliteit bepaalt. Voor het behalen van de KRW doelen werken waterschappen nauw samen met het Rijk, provincies, gemeenten, drinkwaterbedrijven, agrarische sector en de industriële sector. Dit position paper bevat de belangrijkste uitgangspunten van de Unie van Waterschappen in relatie tot de KRW.

Uitgangspunten

- *Een Europees kader voor waterkwaliteit is nodig omdat stroomgebieden van rivieren, beken, meren en zeeën grensoverschrijdend zijn. Zeker Nederland, gelegen in de delta van verscheidene Europese rivieren en grensoverschrijdende beken, heeft een groot belang bij het bereiken van een goede waterkwaliteit van de wateren die ons land binnenkomen en de zee in stromen. Ook vanwege de gelijke concurrentiepositie van bedrijven die te maken hebben met emissieregulering, is een Europees breed waterkwaliteitsbeleid noodzakelijk.*
- *Verontreinigingen worden zo veel mogelijk aan de bron aangepakt. Het principe van “de vervuiler betaalt” legt de verantwoordelijkheid voor emissies bij de producent van stoffen en producten (“extended producers responsibility”) en de gebruikers..*
- *Afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in waterkwaliteitsmaatregelen en zijn er ook veel successen behaald; de waterkwaliteit is op veel fronten aantoonbaar verbeterd. Klimaatverandering maakt blijvende aandacht en verdere verbetering nodig, want het veranderende klimaat versterkt effecten van verontreiniging en eutrofiëring.*
- *Uitdagingen die in de komende jaren moeten worden aangepakt zijn de vervuiling uit diffuse bronnen en microverontreinigingsproblematiek. Bij diffuse belastingen gaat het vooral om de nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen afkomstig uit landbouwactiviteiten, maar ook om indirecte lozingen door industrie. Microverontreinigingen worden ook veroorzaakt door stoffen die vrijkomen uit consumentenproducten zoals medicijnresten, cosmetica, schoonmaakmiddelen. Verder vraagt de (micro)plasticproblematiek aandacht.*
- *Het waterkwaliteitsbeleid moet beter afgestemd met andere wet- en regelgeving, zoals mestbeleid en toelatingsbeleid van stoffen, omdat de instrumenten om de waterkwaliteit te verbeteren deels buiten de directe bevoegdheden van de waterkwaliteitsbeheerders liggen.*
- *Een overgang naar een circulaire economie is noodzakelijk. Het waterkwaliteitsbeleid kan profiteren van Europees en nationaal beleid om circulaire economie te stimuleren. Sluwe productieketens leiden immers tot het eenvoudiger hergebruik van afvalwater en tot minder emissies. Overheden worden hierdoor*

meer gestimuleerd om te komen tot een ketenaanpak, bestaande uit maatregelen in productieketens en beïnvloeding van consumentengedrag. Verdergaande zuivering op rwzi's is daarnaast ook een mogelijkheid.

- *De KRW voortgangsrapportages van de Europese Commissie dienen voor een brede doelgroep inzicht te geven in de verbeteringen en knelpunten van de waterkwaliteit. Daar is verbetering mogelijk.*

Op basis van deze constatering zal op Europees niveau aandacht besteed moeten worden aan de volgende zaken:

- Het bereiken en in stand houden van schoon en gezond water is nooit “af” maar heeft permanente inspanning. Daarom wordt de plancyclus van de KRW ook na 2027 voortgezet. **Voortzetten van de KRW** is ook nodig voor de stoffen waarvoor de KRW-doelen in 2027 nog niet zijn bereikt. Er is ook na 2027 ruimte voor maatregelen wanneer deze gemotiveerd worden op basis van nieuwe inzichten, nieuwe ontwikkelingen zoals klimaatverandering of de wens om sterk veranderde wateren alsnog te herstellen.
- Doelvertraging mag worden toegepast in situaties waarbij het effect van maatregelen pas langzaam tot waterkwaliteitsverbetering leidt. Bij met name maatregelen gericht op het terugdringen van de uitspoeling uit landbouwpercelen kan het enige tijd duren voordat de maatregel tot effect leidt. De Europese waterdirecteuren hebben hier al voorstellen voor gedaan.
- **De afstemming tussen de doelen van de KRW en andere wetgeving op Europees en nationaal vlak moet beter worden geborgd.** Afstemming tussen de KRW en Europese regelgeving is met name noodzakelijk voor wat betreft het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, drinkwaterrichtlijn, gewasbeschermingsmiddelen wetgeving, nitraatrichtlijn, Natura 2000 en REACH.
- **De wijze waarop er over de stofconcentraties en ecologische parameters gerapporteerd wordt in de stroomgebiedbeheerplannen, moet worden herzien.** Het toepassen van het one out, all out-principe bij de beoordeling en rapportage van toestand geeft een te negatief beeld van de werkelijke situatie.
- **Voor nutriënten stikstof en fosfaat is de wijze van rapporteren onvoldoende.** Voor deze nutriënten wordt juist een one in, all-in principe gehanteerd. Hierdoor wordt de werkelijke situatie niet juist weergegeven. Daarnaast is de rol van voedselrijke waterbodems in het belemmeren van ecologische doelen nu niet in beeld maar wel relevant. Ook wordt voorbijgegaan aan de ecologische processen waarbij de eutrofiëring zich in de zomer sterk manifesteert maar niet zichtbaar is in de chemische concentraties in het water.
- **Bij het toetsen van gewasbeschermingsmiddelen** en andere opkomende stoffen die milieuschadelijk zijn en niet van nature in het milieu voorkomen op normoverschrijdingen, moet een **toetsmethode worden** toegepast waarvan de uitkomst een realistisch beeld geeft van de impact op de waterkwaliteit. Bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en het op de markt brengen van andere opkomende stoffen die milieuschadelijk zijn, zouden er **analysemethoden** beschikbaar moeten zijn om te kunnen vast stellen of de stoffen na gebruik tot waterkwaliteitsproblemen leiden en of de KRW-norm daarbij wordt overschreden. Dit betekent een toetsmethode waarbij de resultaten niet worden gemiddeld over meerdere jaren. Deze

analysemethoden zijn helaas vaak niet beschikbaar. Ook vindt bij stoffen waarvoor zowel de waterkwaliteitsnorm als de metingen onder de rapportagegrens liggen, geen toetsing plaats.

- **Het is wenselijk om alle chemische stoffen te rapporteren onder 'chemie' en alleen de biologische parameters en biologie-ondersteunende stoffen onder 'ecologie'.** Een deel van de chemische stoffen valt in tegenstelling tot de verwachting namelijk niet onder de chemische toestand van het KRW-waterlichaam maar onder de ecologische toestand van het KRW-waterlichaam. Het merendeel van de gewasbeschermingsmiddelen valt onder deze categorie stoffen maar ook geneesmiddelen en de opkomende stoffen.
- **Met name voor de regulering van microverontreinigingen die via diffuse bronnen, zoals consumentenproducten vrijkomen, is er ook op Europees niveau noodzaak tot sturing.** Een mix aan slimme instrumenten (regelgeving, ketenaanpak, communicatie, specifieke maatregelen) is noodzakelijk en bovenal is een aanpak waarbij alle actoren in de keten hun verantwoordelijkheid nemen van belang. De Europese strategie voor medicijnresten is hier een goed voorbeeld van. De rol van de Europese commissie ligt hier ten dele bij het formuleren van voorschriften, maar ook bij het entameren van onderzoek, communicatie en het ontwikkelen van beleidsinstrumenten die door nationale overheden kunnen worden ingezet. De Europese Commissie ontwikkelt daarnaast beleid per groep stoffen gebaseerd op het principe van "*extended producers responsibility*".
- **De Unie van Waterschappen is voorstander van een Europese strategie voor medicijnresten, inclusief diergeneesmiddelen, gericht op een ketenaanpak.** De **vrijwillige aanpak** zoals die in Nederland gekozen is, is vooralsnog voldoende om kennis en inzicht op te bouwen. Meer verplichtende maatregelen voor rwzi's zijn nu nog niet aan de orde. Eventuele regelgeving rond medicijnresten dient verankerd te worden in de Kaderrichtlijn Water en niet in de Richtlijn Stedelijk Afvalwater. Generieke middelvoorschriften, zoals de Richtlijn Stedelijk Afvalwater ze kent, zijn minder geschikt dan doelvoorschriften zoals de KRW, omdat er onvoldoende maatwerk geleverd.
- **Er moet ruimte geschapen worden om de effecten van stoffen (en combinatietoxiciteit) op een andere wijze te beoorde/en. Het instrument 'effect based monitoring' (bio-assays) kan een kosteneffectief alternatief zijn voor een deel van de monitoring van stoffen, en kan een instrument zijn om te bepalen welke categorieën stofgroepen nog verder aangepakt moeten worden.** Het instrument is ook geschikt om effecten van (nog) niet gereguleerde of genormeerde stoffen in beeld te brengen. Dit instrument, inclusief het gebruik van technieken als "passive sampling" dient verder te worden uitgewerkt en een plek te krijgen in de normerings-systematiek.